

ประโยค ป.ธ.๓
ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

๑. ในพยัญชนะวรรคทั้งหลาย มีวิธีการที่จะประกอบพยัญชนะสังโยคได้อย่างไร ฯ
๑. ในพยัญชนะวรรคทั้งหลาย มีวิธีการประกอบพยัญชนะสังโยคได้ดังนี้ คือ
พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้
พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้
พยัญชนะที่ ๕ สุตวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ง ซึ่ง
เป็นตัวสะกดอย่างเดียว มิได้มีสำเนียงในภาษาบาลี ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้ ฯ
๒. วิกิการสระสนธิ ในที่เช่นไร จึงวิกิการในเบื้องต้นได้ ฯ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ฯ
๒. วิกิการสระสนธิ ในที่เช่นไรจึงวิกิการในเบื้องต้นได้ คือ เมื่อลบสระเบื้องต้นไปแล้ววิกิการสระเบื้องต้น
หน้า คือ อี เป็น เอ, วิกิการ อุ เป็น โอ ฯ ยกตัวอย่างประกอบเช่น มุนิ + อาลโย เป็น
มุเนลโย, สฺ + อตถิ เป็น โสตถิ ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
ก. นามเช่นไร จัดเป็นสาธารณนาม ฯ
ข. สุขาย มีวิธีทำตัวอย่างใด ฯ
ค. ปกติสังขยา มีวิธีใช้อย่างไร ฯ
ฅ. ตุมห คัพท ในสัพพนาม สำหรับใช้อย่างไร ฯ
ง. อิธ, อชช ลงปัจจัยอะไรในอัพยคัพท ฯ
๓. ได้ตอบคำถามต่อไปนี้ คือ
ก. นามที่ทั่วไปแก่คน สัตว์ ที่ อื่นได้ เหมือนคำว่า มนุสฺโส มนุชฺชฺย ตริจฉานโน สัตว์
ตริจฉาน นครี เมือง เป็นต้น จัดเป็นสาธารณนาม ฯ
ข. สุขาย ทำตัวอย่างนี้ คือ เอา อ กับ ส จตุตถีวิภักติ เป็น आय สำเร็จรูปเป็น
สุขาย
ค. ปกติสังขยามีวิธีใช้อย่างนี้ คือ สำหรับนับนามนามโดยปกติ เป็นต้นว่า หนึ่ง สอง สาม

- สี่ ห้า เพื่อให้รู้ว่ามีความเท่าใด เหมือนคำพูดในภาษาของเราว่า คนผู้หนึ่ง ถือสมุด ๒ เล่ม ดินสอขาว ๓ แท่ง ดินสอฝรั่ง ๔ แท่ง กระดาษ ๕ แผ่น เดินไป เป็นต้น ฯ
- ฉ. **ตุมห** ศัพท์ ในศัพท์นาม สำหรับใช้ออกชื่อคนที่ผู้พูด พูดกับคนใด สำหรับออกชื่อคนนั้น เช่น คำในภาษาของเราว่า เจ้า, ท่าน, สุ, เอง, มึง ตามคำสูงและต่ำ แต่ในภาษาบาลีไม่มีคำสูงและต่ำอย่างนี้ ใช้ **ตุมห** ศัพท์อย่างเดียว ฯ
- ง. **อิธ** ลง **ธ** ปัจจัย ในอภัยศัพท์ ส่วน **อชช** ลง **ชช** ปัจจัย ในอภัยศัพท์ ฯ

๔. อาคมในอาขยาดมีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ นิยมลงในที่เช่นไร ฯ

๔. **อาคมในอาขยาด** มี ๕ ตัว ฯ คือ อ อิ ส ห ° (นิคคหิต) ฯ

นิยมลงในที่เช่นนี้ คือ

- อ อาคม นิยมลงหน้าธาตุที่ประกอบด้วยวิภัตติหมวด หียัตตนิ อชชัตตนิ และกาลาติปัตติ
- อิ อาคม นิยมลงท้ายธาตุและปัจจัยที่ประกอบด้วยวิภัตติหมวด อชชัตตนิ ภาวิสสันติ และกาลาติปัตติ
- ส อาคม นิยมลงท้ายธาตุที่ประกอบด้วยวิภัตติหมวดอชชัตตนิในหมวดธาตุทั้งปวง
- ห อาคม นิยมลงท้าย ธาตุ โดยไม่นิยมหมวดวิภัตติ
- ° (นิคคหิต) อาคม นิยมลงกับธาตุหมวด รุธ ธาตุ แล้วอาเทศเป็นพยัญชนะที่สุทธวรรค ฯ

๕. อธิกรณสาธนะ ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างรูปวิเคราะห์ประกอบ ฯ

๕. **อธิกรณสาธนะ** ท่านบัญญัติให้แปลอย่างนี้ คือ

ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่...” ยกตัวอย่างรูปวิเคราะห์ประกอบ เช่น

จิวรํ ปารุปนติ เอตถาติ จีวรปารุปนํ (จານํ) ฯ

(ภิกษุ ท. ย่อมห่ม ซึ่งจีวร ในที่นี้ เหตุนี้ ที่นี้ ชื่อว่า เป็นที่ห่มซึ่งจีวร (ของภิกษุ ท.)

ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา...” ยกตัวอย่างรูปวิเคราะห์ประกอบ เช่น

จิวรํ ปารุปิยติ เอตถาติ จีวรปารุปนํ (จานํ) ฯ

(จีวร อันภิกษุ ย่อมห่ม ในที่นี้ เหตุนี้ ที่นี้ ชื่อว่าเป็นที่อันภิกษุห่มซึ่งจีวร)

๖. อะไรชื่อว่าวันทวสมาส ฯ ในวันทวสมาสนี้ สมหาโร กับ อสมหาโร มีลักษณะต่างกันอย่างไร ฯ

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า วันทวสมาส ฯ

ในวันทวสมาสนี้ สมหาโร กับ อสมหาโร มีลักษณะต่างกันอย่างไรนี้ คือ

วันทวสมาส ที่รวมนามศัพท์มีเนื้อความเป็นพหูพจน์จะทำให้เป็นเอกพจน์ะ นปุงสกลิงค์
ชื่อว่าสมหาโร

ตัวอย่างเช่น สมโถ จ วิปัสสนา จ สมถวิปัสสนิ เป็นต้น

(สมถะ ด้วย วิปัสสนา ด้วย ชื่อว่า สมถะและวิปัสสนา)

ส่วน**วันทวสมาส**ที่ท่านไม่ได้ทำอย่างนี้ ชื่อว่า **อสมหาโร**

ตัวอย่างเช่น สมโณ จ พราหมโณ จ สมณพราหมณา เป็นต้น ฯ

(สมณะ ด้วย พราหมณ์ ด้วย ชื่อว่า สมณะและพราหมณ์ ท.)

๗. อี ปัจจัย มีในตัทธิตไหนบ้าง ฯ และใช้ต่างกันอย่างไร ฯ

๗. อี ปัจจัย มีใน ๒ ตัทธิต คือ ตัทธิตัตถิต และ ปุรณตัทธิต ฯ

ใช้ต่างกันอย่างไรนี้ คือ

อี ปัจจัย ในตัทธิตัตถิต ใช้ลงท้ายศัพท์นามนาม ทำศัพท์นามนาม ให้เป็นคุณนาม
ตัวอย่างเช่น ทณโฑ อสส อตถิติ ทณทึ (ไม้เท้า ของชนนั้น มีอยู่ เหตุนั้น ชนนั้น ชื่อว่า มีไม้เท้า)

ส่วน **อี ปัจจัย ในปุรณตัทธิต** ใช้ลงท้ายปกติสังขยา ตั้งแต่ เอกาทส เป็นต้น ถึง
อฏฐารส เฉพาะที่เป็นอิติลึงค์ ทำปกติสังขยาให้เป็นปุรณสังขยา ตัวอย่างเช่น เอกาทสนนํ
ปุรณิ เอกาทสี (อิติ) (หญิง เป็นที่เต็ม แห่งหญิง ท. ๑๑ ชื่อว่า ที่ ๑๑)

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง